

KLASSIKALISE KITARRI AINEKAVA

Klassikalise kitarriga ainekava ülesanne on toetada õpilase muusikalist arengut süstemaatiliselt, aidates õpetajal ja õpilasel ühiselt püstitada ja täita lühi- ja pikaajalisi eesmärgi. Ainekavas loetletud tasemenõuete täitmine kindlustab õpilase suutlikkuse jätkata õpinguid järgmises haridusastmes.

Ainekava läbimiseks tuleb õpilasel tehniliselt omandada, muusikaliselt ilmestada ja peast esitada erinevate ülesannetega teoseid erinevatest ajastutest ning täiustada järjepidevalt noodilugemise oskust. Samuti peaks muusikaõpingute käigus õpilast julgustama tegelema omaloomingu ja improvisatsiooniga ning tutvustama lisaks klassikalisele repertuaarile ka teiste muusikastiilide mängu klassikalisel kitarril (näiteks folk- ja jazzmuusika). Esimesel võimalusel tuleks alustada ka kuulmise järgi mängu ja koosmuusitseerimisega, õpetades lapsele seeläbi kitarriga vaba valdamist.

Repertuaari näidismuusikate kuuluvad pedagoogilise suunitlusega teosed, mis peaksid olema õpilase võimetele antud õpiastmes sobivad. Soovitav on kasutada kaasaegseid ja tunnustatud noodirektioone. Tasemeksam koosneb erinevatest ülesannetest ning võib toimuda ühes või mitmes osas.

I ASTE

Õppe- ja kasvatustöö eesmärgid:

- õpilases loomuliku alge leidmine ning selle rakendamine õppimisprotsessis;
- loomuliku ja mugava pillimänguasendi leidmine;
- käte töö koordineerimine;
- pillihoolduse ja häälestamise põhimõtete tutvustamine (õpilasele ja lapsevanemale);
- harjutamisharjumuse kujundamine koostöös lapsevanematega;
- harjutamisprotsessi meeldivaks ja eesmärgipäraseks tegemine;
- palade pähe õppimise oskuse arendamine ja mälu treenimine;
- kuulmise järgi (ilma noodita) tuttavate laste- ja rahvalaulude mängima õppimine;
- huvi ja julguse leidmine improviseerida ja luua ise muusikat;
- muusikalise eneseväljendusoskuse arendamine lihtsamate dünaamiliste ja agoogiliste väljendusvahendite abil;
- loomuliku fraasitunnetuse arendamine ning esmaste artikulatsioonivõtete kasutamine õppimiseks;
- esimesteks esinemisteks valmistumine ja lavakultuuriga tutvuse tegemine;
- muusikateoreetilistes ainetes õpitu sidumine kitarrimänguga;
- huvi tekitamine muusika kuulamiseks kontserdil ja helisalvestistelt;

Õppetöö sisu:

- 1) Repertuaar: väikevormid, etüüdid või etüüdilaadsed palad;
- 2) Tähtsaimate mänguvõtete omandamine:
lahtistel kehtel vaheldumisi sõrmedega mäng; keelevahetus; ühehäälsel melodial mäng;

KLASSIKALINE KITARR

pöidlaga mäng bassikeeltele; meloodia mäng lahtiste bassidega; *apoyando* ja *tirando* võtted (tugilöök ja vabalöök); ristsõrmestus; lihtsad arpedžod ja intervallis mäng soolokeeltele; mäng kõrgemates positsioonides; mitme heli samaaegne alla vajutamine (ettevalmistus akordimänguks); lihtsamad artikulatsioonivõtted (keelte summutamine, mäng *legatos* ja *non-legatos*);

3) Duur- ja moll-heliredelite mängimine lisadega:

3.1. duur- ja moll-heliredelid (moll kolmel kujul: loomulik, harmooniline, meloodiline) esimestes positsioonides läbi lahtiste keelte 1 või 2 oktaavis. Tasemeeksamil esitada kuni kahe märgiga heliredeleid (C-a, G-e, F-d, D-h, B-g) ühekaupa veeranditena, kahekaupa kaheksandikena ning ühekaupa kaheksandikena. Veerandlöögi tempo ca 60 lööki minutis.

3.2. põhikolmkõlad: toonika-, subdominant- ja dominantkolmkõlad mängitakse ühehäälsena üles mineva arpedžona: I-III-V, IV-VI-I, V-VII-II. Pärast dominant mängitakse toonika kolmkõla ülemiselt I astmelt alla: I-V-III-I. Põhikolmkõlasid võib võimaluse korral mängida nii madalamas kui kõrgemas oktaavis.

4) *Prima vista* mäng I positsioonis, notatsioonis kasutatavate erisümbolite tundmaõppimine (aplikatuur, keelte numbrid);

5) Akordsaatega tutvumine (parema käe löögitehnika lihtakordidel I positsioonis);

6) Esimesel võimalusel ansamblimänguga alustamine.

Tasemeeksami nõuded:

1. Kolm erineva karakteriga pala, millest üks võib olla asendatud ansamblipalaga või improvisatsioonioskuse demonstreerimisega.
2. Etüüd või etüüdilaadne pala.
3. Heliredelid (ettevalmistatud heliredelitest valitakse eksamil esitamiseks üks).
4. Ühehäälsel *prima vista* harjutus I positsioonis.

Tasemeeksami näited:

1. M. Linnemann "Kärkse jalakesed" ("Käppade süidist")
V. Petser "Eeslipoeg Andaluusiast"
J. A. Muro "Valge puri"
2. J. Whitworth - P. Nuttall "Toccat" (II raamatust)
3. Heliredel lisadega
4. *Prima vista*:
J. Whitworth - P. Nuttall "Good King Wenceslas" (I raamatust)

II ASTE

Õppe-ja kasvatustöö eesmärgid:

- pingevaba pillimänguasendi saavutamine;
- motoorika arendamine;
- iseseisvalt häälestamise oskuse omandamine (näiteks unisooni järgi);
- iseseisva harjutamise ja harjutamise planeerimise oskus;
- süstemaatilise lähenemise arendamine palade pähe õppimisel;
- kuulmise järgi mängimise oskuse arendamine;

KLASSIKALINE KITARR

- võimaluste loomine improviseerimiseks ja omaloominguks;
- muusikaliste väljendusvahendite (dünaamika, agoogika, artikulatsioon, tämber) pagasi rikastamine, fraseerimisoskuse, vormi- ja tervikutunnetuse arendamine;
- sagedaste esinemisvõimaluste pakkumine solistina ja ansambelis;
- erinevate ajastute muusika kuulamiskogemuse üleviimine oma mängu, tutvumine ajastu muusika interpretatsiooniliste nüanssidega, kuuldekujutluse arendamine;
- Eesti muusikamaastiku, heliloojatega ja sündmustega tutvumine;
- õpetaja aitab valida kontserte, mida külastada, ning pakub muusikat kuulamiseks; helisalvestistelt ja Internetist; maailma tippkitarristide videote vaatamine;

Õppetöö sisu:

- 1) Repertuaar: väikevormid, etüüdid, tehnilised harjutused, tutvumine suurvormide osadega;
- 2) Uute mänguvõtete omandamine:
heli tekitamine küünega; ristsõrmestus; 3-4-häälsed arpedžod; *arpeggiando* võte; mäng kõrgemates positsioonides ja positsioonivahetus; akordilise faktuuri mäng; *staccato* artikulatsioonivõte; erinevad summutamisvõtted; tämbri varieerimine *sul tasto* ja *sul ponticello* võtetega; naturaalfažoletid; *vibrato*; *glissando*; üles- ja alla- *legato*; väike *barré* ja pool-*barré* jne;
- 3) Duur- ja moll-heliredelite mängimine lisadega:
 - 3.1. heliredelid kahes oktaavis (ka läbi lahtiste keelte): ühe-, kahe- ja kolmekaupa (trioolides) veerandlöögil ning kaheksandikud ühekaupa, soovituslik veerandlöögi tempo = 80, valikus heliredelid kahe kuni nelja võtmemärgiga; heliredelid „murtud kujul“ (vähemalt duur) ühehäälsena vastavalt heliredeliastmetele: I-III-II-IV-III-V jne;
 - 3.2. põhikolmkõlad kahes oktaavis (nagu kirjeldatud algtaseme heliredelinõuetes) neljahäälsed kadentsid I-IV-V(7)-I secco ja arpedžona *p-i-m-a*;
 - 3.3. õpilase arengut silmas pidavate, ent põnevate tehniliste harjutuste leidmine ja nendega järjepidev tegelemine;
- 4) *Prima vista* arendamine I-V positsioonini soolokeeltel ja esimestes positsioonides bassikeeltel, notatsioonispetsiifika tundmine (noteerimine oktav kõrgemale, kui tegelikult kõlab) (*prima vistat* peaks harjutama sõrmestamata tekstide abil);
- 5) Akordsaate kujundamise oskuse arendamine, akordimärkide tundmaõppimine, erinevate lihtsamate saatefaktuuridega tutvumine;
- 6) Koosmusitseerimise kogemuste pakkumine (nii kitarriansambel kui ansambel teiste pillidega).

Tasemeeksami nõuded:

1. Kolm erineva karakteriga pala erinevatest ajastutest, kusjuures üks kolmest karakterpalast võib olla asendatud ansamblipalaga, omaloomingulise palaga või improvisatsioonioskuse demonstreerimisega.
2. Kaks etüüdi või etüüdilaadset pala.
3. Heliredelid lisadega (ettevalmistatud heliredelitest valitakse eksamil esitamiseks üks).
4. Kahehäälnelne *prima vista* harjutus (ettevalmistusajaga).

KLASSIKALINE KITARR

Tasemeeksami näited:

1. G. Sanz "Españoleta"
F. Sor Galopp G-duur
N. Koškin "Tuulelohe"
2. M. Carcassi Etüüd op 60 nr 7
L. Brouwer Etüüd nr 5 kogumikust "Lihtsad etüüdid"
3. Heliredel lisadega
4. *Prima vista:*
N. Koškin "Meloodia" kogumikust "Da Capo"

III ASTE

Õppe-ja kasvatuseesmärgid:

- jätkuvalt mängumugavuse ja pingevabaduse kindlustamine;
- mootorika arendamine;
- häälestamisoskus (häälestamine oktavite / flažolettide / unisooni abil), pillihooldus (keelte vahetamine jm);
- oskus iseseisvalt õppida ja muusikalise ilmestamise oskuse arendamine;
- end kriitiliselt hindamise oskuse arendamine ning oma nõrkustest jagu saamiseks järjekindlalt töö tegemine;
- mälu treenimine, õppides pähe ka mahukamaid teoseid;
- heal tasemel kuulmise järgi ka mitmehäälese muusika mängimine;
- improviseerimise ja omaloominguoskuse arendamine;
- kitarriefektide ja kaasaegse muusika notatsiooni tundmine; transponeerimisoskuse arendamine;
- iseseisev muusikaliste meeleolude kujundamine ja karakterite otsimine, oskuslik muusikaliste väljendusvahendite kasutamine, hea vormi- ja tervikutaju;
- muusikateoreetilistes ainetes õpitu sidumine kitarrimänguga;
- erinevate ajastute muusika tõlgendamise ja tunnetuse oskuse kujundamine ning interpretatsiooniliste nüansside tajumine;
- kursis olemine Eesti ja maailma muusikamaastikuga, kaasaegsete heliloojate ja interpreetidega;
- sagedaste esinemisvõimaluste ja teiste väljundite leidmine oma musitseerimise jagamiseks ja jäädvustamiseks;
- tutvumine õpingute jätkamise võimalustega ja kaugema tuleviku perspektiividega.

Õppetöö sisu:

- 1) Repertuaar: väikevormid, etüüdid, tehnilised harjutused, suurvormid;
- 2) Uute mänguvõtete omandamine ja eelmises astmes omandatu kinnistamine: *pizzicato, rasgueado, golpe*, kunstflažolettid, *tremolo* jne;
- 3) Duur- ja moll-heliredelite mängimine lisadega:
 - 3.1. tüüpheliredelid 2 ja 3 oktaavis
 - 3.2. intervallid: tertsid, sekstid, oktaavid
 - 3.3. kromaatile heliredel
 - 3.4. toonikakolmkõla pöörded kolmehäälsena

KLASSIKALINE KITARR

3.5. neljahäälised kadentsid I-IV-K64-V(7)-I *secco* ja arpedžona vähemalt kahes meloodilises seisus;

- 4) *Prima vista* arendamine ka kõrgemates positsioonides ja mitmehäälse muusika puhul;
- 5) Akordsaate kujundamine akordimärkide järgi (nt C, Cm, C7, Cm7, Cmaj, Cdim, Csus4 jne), lihtakordidest *barré*-akordide moodustamise oskus, erinevate saatefaktuuride valdamine ja mäng erinevates stiilides (folk, jazz);
- 6) Koosmäng, esinemised erinevates koosseisudes.

Tasemeeksami nõuded:

1. Barokiajastu väikevorm (näiteks tsükliliste teoste üks või mitu osa)
2. Klassitsismi-romantismiajastu suurvorm (või suurvormi osa), variatsioonid või rondo.
3. Karakterpala 20. või 21. sajandist.
4. Kaks etüüdi, millest üks etüüd võib olla asendatud ansamblipalaga, omaloomingulise palaga või improvistatsioonioskuse demonstreerimisega.
5. Heliredelid lisadega.
6. Akordsaate kujundamise oskuse demonstreerimine (tuttavale viisile akordsaate kujundamine ettevalmistusajaga).
7. 2-3-häälne *prima vista* harjutus (ettevalmistusajaga)

Tasemeeksami näited:

1. G. A. Brescianello Süit e-moll: Prelüüd ja Menuett
2. J. K. Mertz *Variationes mignonnes* op 13
3. F. Moreno-Torroba "Torija"
4. M. Giuliani Etüüd op 48 nr 8
L. Brouwer Etüüd nr 16 kogumikust "Lihtsad etüüdid"
5. Heliredel lisadega
6. Akordsaate kujundamine ühele järgmistest lugudest:
 - "Rongisõit"
 - "Meil aiaäärne tänavas"
 - "Sünnipäevalaul"
7. *Prima vista*: P. Benham "Hällilaul"

Hindamisel võetakse arvesse järgmisi aspekte:

- pillimänguasendi loomulikkus
- esinemisjulgus ja -vabadus
- kava vastavus ainekava soovitudele
- toonitekitamine, tooni kvaliteet
- vormiline selgus
- tempo valik ja hoidmine
- rütmiline täpsus, artikulatsiooniline selgus
- fraasi kujundamisoskus ning tervikutunnetus
- dünaamiliste, agoogiliste ja tämbriiliste nüansside esiletoomine
- karakteri tabamine ja detailidele tähelepanu pööramine